

TERMÍN: 05.08.2022

xx32355xx
Recenzia B
Katarína Vančíková
katarina.vancikova@umb.sk

*Prosím nezasahujte do tejto tabuľky*RECENZENT/KA (meno a priezvisko, pozícia, inštitúcia): **Katarína Vančíková**NÁZOV MATERIÁLU: **Ako zabezpečiť každému dieťaťu čo najlepší štart?**TYP VÝSTUPU*[1]: **analýza**

(pri spoločných výstupoch uviesť aj typy individuálnych vkladov):

ANALYTICKÝ ÚTVAR, REZORT: **Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR - Inštitút sociálnej politiky**AUTORI/KY: **Katarína Gajdošová**

SPOLUAUTORI/KY: - ; - ; - ; -

RECENZNÝ FORMÁT*[2]: **2****PRIPOMIENKY:**

P.č	Pripomienka sa vzťahuje k (strana, odsek):	Text pripomienky*[3]	Odôvodnenie pripomienky	Vysporiadanie sa s pripomienkou*[4]
1	s. 4	„okrem hodnotovo-kultúrnych bariér“ vznieva stigmatizujúco	Toto slovné spojenie, zrejme prenesené z AJ literatúry sa nachádza na viacerých miestach správy. Na základe vlastnej skúsenosti odporúčam prejsť všetky miesta a upraviť text tak, aby nevznikali nechcené interpretácie.	pripomienka bola čiastočne akceptovaná Zmenené na „... okrem bariér v podobe prevládajúcich spoločenských hodnôt a noriem v danej komunite“.

2	s. 5, Ods. 3	Odkaz na práva dieťaťa na vzdelanie	Niektorí kritici rozporujú, že prvé 3 roky ECEC spadajú do konceptu realizácie „práva na vzdelanie“. V skutočnosti nejde o vzdelávanie, ale o rozvoj dieťaťa. Navrhujem“ Chápať ich príležitosť na zlepšenie budúcich vzdelávacích príležitostí....“	prípomienka bola akceptovaná Znenie príslušnej vety zmenené na: „ <i>Chápať ich ako šancu na zlepšenie budúcich vzdelávacích príležitostí dieťaťa a príležitosť znižovať sociálne rozdiely vznikajúce v ranom veku, a nie výlučne ako službu pre zamestnaných rodičov.</i> “
3	s. 6/Odporúčania bod 1	Chýba predmet vety – zvyšovanie participácie... na čom?	Doplniť: Zamerať sa na zvyšovanie participácie detí zo znevýhodneného prostredia na programoch ranej starostlivosti	prípomienka bola akceptovaná Doplnené.
4	s. 7/Odporúčania/bod 4	Zúžený predmet monitorovania kvality	Odporúčam doplniť okrem pomeru počtu detí a kvalifikácie personálu aj monitorovanie kvality výchovného prostredia (vecného, výchovného). To, čo je potrebné monitorovať najviac je spôsob ako sa s deťmi pracuje, aké metódy sa využívajú. Pri takto formulovanom odporúčaní to môže viesť k formálnym štatistikám o počte detí a vzdelaní personálu.	prípomienka bola akceptovaná Doplnené: „ Monitorovať a zvyšovať kvalitu: <i>celonárodný monitoring kvality zariadení poskytujúcich ranú starostlivosť na základe štandardizovaných nástrojov; dodržiavanie odporúčaného pomeru počtu detí na opatrovateľa;</i> “

				<p><i>zvyšovanie kvalifikácie personálu zariadení; monitorovanie kvality výchovného prostredia (výchovné metódy, spôsob práce s deťmi).“</i></p>
5	s. 8, odsek 3	„Detský vek býva členená na vek do 3 rokov a nad tri roky...“	Nepravdivé tvrdenie. Je potrebné doplniť detský raný vek. Zjednotiť spôsob uvádzania čísel (slovom, číslom?!)	<p>pripomienka bola akceptovaná</p> <p>„Detský <i>raný</i> vek býva členený na vek do 3 rokov a nad 3 roky, čo sa premieta aj do rozdelenia medzinárodných vzdelávacích štandardov ISCED 2011, ktoré zvlášť pracujú s vekovou hranicou 0-3 roky a zvlášť so staršou vekovou skupinou.“</p> <p>pripomienka bola akceptovaná</p> <p>Zjednotený spôsob uvádzania čísel.</p>
6	s. 9/kapitola 2.2/odsek1	Posledná veta s poznámkou pod čiarou 8 je veľmi silným tvrdením	Vetu by som upravila. Môžeme hovoriť o oslabených kognitívnych funkciách, no je nebezpečné hovoriť o nefungovaní časti mozgu a pod. Odporúčam tiež podporiť toto tvrdenie nejakými zdrojmi.	<p>pripomienka bola akceptovaná</p> <p>Ďakujem za upozornenie na nevhodné vyznenie vety. Text som preformulovala a doplnila</p>

zdroje (str. 12):
„Nedostatočne podnetné prostredie, nedostatok rodičovských kompetencií či chronický stres v dôsledku generačnej chudoby môžu na dieťaťi zanechať trvalé stopy. Deti pochádzajúce z rodín s nízkym socioekonomickým statusom majú v dôsledku vyššieho výskytu nepriaznivého prostredia v ranom detstve oproti svojim rovesníkom v priemere odlišnú štruktúru a aktivitu určitých oblastí mozgu detekovateľnú zobrazovacími metódami, čo sa neskôr negatívne prejaví na ich kognitívnych funkciách, úspechu v školskom prostredí, psychickom a fyzickom zdraví (Kweon et al., 2022; Rakesh & Whittle, 2021; Rosen et al., 2018; Finn et al., 2017). Zistenia

neurovied v oblasti neuronálnych korelátov socioekonomického statusu je vzhľadom na možné etické riziká potrebné interpretovať s opatrnosťou. Myšlienka, že život v chudobe môže mať okrem behaviorálnych i fyzické dopady na človeka podčiarkuje vážnosť negatívnych dopadov chudoby na rozvoj potenciálu detí a dôležitosť preventívnych opatrení (Farah, M. J., 2018). Odlišnosti v neuroanatomickej štruktúre mozgu a vo vzorcoch aktivácie jednotlivých oblastí navyše nie sú nemenné a vďaka neuroplasticite ich je možné pozitívne ovplyvniť práve intervenciami v oblasti vzdelávania a opatreniami na zmiernenie chudoby (Weissman et al., 2021;

				Noble et al., 2021; Mackey et al., 2015).“
7	s. 14/posledné 2 vety	„takmer neexistujúce jasle“	Rovnako mi to príde ako silné tvrdenie. Zostala by som pri vecnom konštatovaní o poddimenzovanej ponuke detských jaslí	pripomienka bola akceptovaná Upravené na: „...a nízky počet miest vo verejných jasliach“
8	s. 15/odsek 1- posledná veta	Posilnila by som argumentáciu doplnením tvrdenia, že zaostávajú za svojimi rovesníkmi nielen pri nástupe do školy, ale aj pri nástupe do povinného predprimárneho vzdelávania	Prax jasne ukazuje, že deti už pri nástupe do povinného predprimárneho vzdelávania, teda vo veku 5 rokov výrazne zaostávajú za ostatnými deťmi a učiteľkám sa počas jedného roka nedarí túto priepasť odstrániť	pripomienka bola akceptovaná Upravené na: „Za svojimi rovesníkmi, ktorí mali viac šťastia, výrazne zaostávajú už pri nástupe do <i>materskej</i> školy.“
9	s. 16/veta nad grafom	Gramatická chyba	rané vzdelávanie, nie ranné	pripomienka bola akceptovaná
10	s. 18/ 3. riadok	Gramatická chyba	Nesprávna predložková väzba – longitudinálne štúdie na deťoch. Nahradiť longitudinálne štúdie zamerané na deti	pripomienka bola akceptovaná
11	s. 18/3. Riadok od spodu	Preklep	Sú tak často postavené pred	pripomienka bola akceptovaná
12	s.21/posledný riadok	Preklep	štandardizovaných	pripomienka bola akceptovaná

13	s. 22/Poznámka pod čiarou	Nevhodný výraz	výraz dozeranie vychovávateľov degraduje ich pozíciu a nechceme odkazuje na nízke kvalifikačné požiadavky. Odporúčam nahradiť v spôsobe výchovného pôsobenia/výchovnej práce	pripomienka bola akceptovaná
14	s. 26/posledná veta	Nesprávna predložka	Popri/pri	pripomienka bola akceptovaná
15	s.27/3.riadok pod grafom; 9. Riadok pod grafom	Anglické slovo, ktoré sa nepoužíva v danom význame v SJ Curricula	Situáciu MPSVR adresovalo novelou/riešilo Uviesť slovenský ekvivalent - kurikula	pripomienka bola akceptovaná
16	s. 28/pod nadpisom	Preklep a zlá predložka	Vzhľadom na nedostatok informácií o rozsahu raného vzdelávania na Slovensku je nie je možné presne vyčísliť celkové výdavky v tejto oblasti. Časť detí navštevuje verejné alebo neverejné zariadenia starostlivosti e pre deti do	pripomienka bola čiastočne akceptovaná Opravené. Ide o oficiálny názov sociálnej služby v podobe, ako je uvedená v zákone č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách, z tohto dôvodu ponechám pôvodné znenie.
17	s.33/posledný odsek	Zvláštne slovné spojenie, ktoré mi neseďí v danom kontexte	Ideálne typy žien – nahradila by som typológia žien	pripomienka bola akceptovaná

				Pridané vysvetlenie a odkaz na literatúru v poznámke.
18	s. 35/posledná odrážka	Pre deti vyžadujúce včasnú intervenciu, ktoré na navštevujú tieto zariadenia resp. inú inštitucionálnu formu zabezpečiť potrebné služby terénnou formou.		pripomienka bola akceptovaná
19	s. 36/5.riadok	Doplniť autorský údaj	Neexistenciu ranej starostlivosti a včasnej intervencie pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia akcentuje aj Analýza zistení o stave školstva na Slovensku iniciatívy To dá rozum (Vančíková,	pripomienka bola akceptovaná

CELKOVÉ HODNOTENIE (recenzent/ka vyplní túto časť po vysporiadaní sa s pripomienkami analytickou jednotkou):

Pripomienky boli zapracované takmer v plnom rozsahu. Konštatujem, že v prípade prvej pripomienky nedošlo po oprave k výraznejšej sémantickej zmene. Analýzu *Ako zabezpečiť každému dieťaťu čo najlepší štart?* však vo všeobecnosti hodnotím ako citlivo a odborne napísanú. Opiera sa o množstvo relevantných výskumných zdrojov a obsahuje mnoho dôležitých impulzov pre vzdelávacie politiky s citeľným rešpektom voči lokálnemu kontextu a znalosťou medzinárodných výskumov a trendov.

[1] Výber medzi: 1. analýza (komplexný analytický materiál s návrhmi konkrétnych systémových opatrení); 2. komentár (rozsahovo menší analytický materiál venujúci sa konkrétnemu čiastkovému problému); 3. manuál (metodické usmernenie vyplývajúce z potreby zjednotenia procesov a postupov v konkrétnej oblasti).

[2] Formát 1 pre komentár/manuál (2 recenzenti bez povinného odborného workshopu); Formát 2 pre analýzu (3 recenzenti a povinný odborný workshop).

[3] Do tabuľky značiť pripomienky zásadného metodologického a obsahového charakteru (nie štylistické či gramatické opravy).

[4] Vyplní analytická jednotka: pripomienka bola akceptovaná / pripomienka nebola akceptovaná a zdôvodnenie / pripomienka bola čiastočne akceptovaná a zdôvodnenie.